

Katedra antropologie

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE posudek oponenta

Práci předložil(a) student(ka): Jan Bauer

Název práce: Etnografie uplatňování sociální kontroly vůči lidem bez domova

Oponoval: Mgr. Petr Kupka, Ph.D.

1. CÍL PRÁCE

Cílem předložené práce bylo zjistit, jak je interpretováno uplatňování sociální kontroly ze strany strážníků městské policie v Plzni vůči lidem bez domova, s důrazem na opatření v době nouzového stavu. Cíle práce se podařilo naplnit z části. Interpretaci uplatňování sociální kontroly ze strany strážníků městské policie se naplnit podle mého názoru podařilo, autorem prezentované zaměření na nouzový stav však z práce nijak nevyčívá. Dle mého názoru by toto téma zasluhovalo hlubší rozpracování, především ve srovnání s obdobím mimo nouzový stav. Navíc, nouzový stav byl v souvislosti s pandemií onemocnění Covid-19 vyhlášen v letech 2020-2021 několikrát. Z práce není zcela zřejmé, kterého vyhlášeného nouzového stavu se tematické části práce týkají, případně jestli došlo napříč nouzovými stavy ke změnám v uplatňování sociální kontroly.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ

Práce je zakotvená v tradici výzkumu sociální kontroly, přičemž hlavními východisky je (explicitně) teorie rozbitých oken a (implicitně) koncept policejní kultury založený na práci Didiera Fassina. Teorie rozbitých oken v práci autor používá pro objasnění logiky sociální kontroly bezdomovectví v Plzni, koncept policejní kultury pro interpretaci konkrétních situací uplatňování sociální kontroly ze strany strážníků.

Problém však tkví v tom, že autor s těmito východisky pracuje spíše intuitivně, o čemž svědčí i to, že koncept policejní kultury, stejně jako mnoho jiných konceptů použitých pro interpretaci svých zjištění, představuje až v empirické části práce. V teoretické části se místo toho nachází různé kontextuální prvky, jako například vymezení působnosti městské policie, které by se hodily spíše do metodologické části práce. Samotná koncepce sociální kontroly je v této části také spíše naznačená, než že by byla výrazněji rozpracována. V této části nejsou představeny dokonce ani práce, které se sociální kontrolou bezdomovectví zabývají v českém či plzeňském kontextu (např. Hejnal, Toušek apod.)

Limity nepříliš povedené teoretické části se zřetelně vyjevují v empirické části, která přináší v českém kontextu velmi sugestivní svědectví o policejním násilí vůči lidem bez domova. Jeho interpretaci však často nahrazuje představení konceptů z prací Petera Marcuseho, Randalla Amstera, Dona Mitchella nebo Didiera Fassina odkazujících na jiné geografické a kulturní kontexty. Jinými slovy, český kontext je interpretován/vysvětlován tím zahraničním. Srovnání různých kontextů by se však mělo objevit až v samotném analytickém závěru, ne v empirické části vyhrazené vlastnímu datovému souboru.

Datový soubor představují jeho poznámky ze zúčastněného pozorování realizovaného v průběhu výkonu svého povolání u městské policie v Plzni a osm polostrukturovaných rozhovorů (délka není uvedena) se svými kolegy*ními sloužícími na služebně speciálně zřízené ke „*kontrolování pohybu a chování sociálně vyloučených jedinců, osob bez domova a narkomanů, kteří obtěžují obyvatelstvo*“

nejen v centrálním obvodu" (s. 23). Z hlediska etiky se autor řídil podle svých slov etickým kodexem CASA.

Navzdory tomu, že autor tvrdí, že poznámky tvoří stěžejní část jeho výzkumu, není zřejmé, jak s nimi při práci konkrétně pracoval. Za klíčové proto považuji rozhovory, které nabízí vhled do každodennosti strážníků na této služebně založené na internalizaci tlaku nadřazených a lokální politické reprezentace k vymísťování lidí bez domova z exponovaného veřejného prostoru, „otheringu“ osob bez domova jako deviantů ospravedlňující toto vymísťování a způsobů, jimiž je toto vymísťování realizováno.

Prezentovaná data představují bez pochyby nejhodnotnější část práce, neboť nabízejí brutální vhled do pouliční policejní práce charakteristické normalizovaným násilím. V tomto ohledu zasluhuje autor velké uznání za to, že se těmto pasážím nevyhнул. Zároveň je z práce zřejmé, že autor poukazuje na jeho původ v nastavení systému lokální sociální kontroly. Určitý problém však představuje fakt, že tento systém není důkladněji představen v jedné kapitole (např. v úvodu analytické části), ale je spíše nesystematicky rozptýlen na různých místech v práci (s. 3-5, 19, 23). Tato nedokončenost a rozptýlenost snižuje váhu prezentovaných analytických zjištění a vzbuzuje tím i otázku nad přesvědčivostí závěrečného shrnutí (modelu) představeného na str. 34-35. Uvedená tvrzení by, vzhledem k povaze dat, zasloužila robustnější datovou základnu a jednoznačnější linii výkladu od přijatých koncepcí prevence kriminality až k výkonu každodenní policejní práce.

Závěr práce je založen na reflexi výzkumu, především pak snahy o analytické vyvážení se z policejní kultury a na zhodnocení povahy vlastních zjištění. Tato část je velmi důležitá a trůfám si říci, že bude i předmětem diplomantovy obhajoby bez ohledu na mé poznámky.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA

Práce obsahuje několik překlepů a stylistických nedodělků (zejména v teoretické části), ale splňuje nároky kladené na tento typ prací.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE

Navzdory všem uvedeným komentářům představuje předložená práce velmi odvážný počín na poli zkoumání sociální kontroly bezdomovectví z perspektivy jejich vykonavatelů. V této souvislosti je třeba ocenit míru otevřenosti a reflexe, která není u studentů zkoumajících „vlastní“ profesní kulturu samozřejmá. Takto je třeba také vnímat mou navrhovanou známku. Autorovi navrhuji, aby svůj výzkum po konzultaci s vedoucím práce dále prohloubil.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ

Pro obhajobu diplomantovi doporučuji, aby (kromě doplnění údajů o délce rozhovorů):

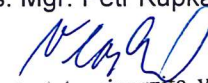
- 1) svá zjištění srovnal se zjištěními jiných autorů věnujících se sociální kontrolou bezdomovectví v Česku,
- 2) systematicky objasnil etické nástrahy, které musel při výzkumu překonávat a strategii/taktiku, které k tomuto překonávání zvolil (zvolení tématu, žádost o povolení výzkumu, důvěra mezi kolegy*němi/informanty*kami, zamýšlená reakce na možný veřejný zájem o předložené zjištění)
- 3) reflektoval vlastní pozici uvnitř policejní kultury s ohledem na, pravděpodobně velmi silnou, zkušenost se psaním předložené práce.

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA

Výborně-velmi dobře, v závislosti na průběhu obhajoby

Datum: 9. května, 2022

Podpis: Mgr. Petr Kupka, Ph.D.


Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
katedra antropologie